

N:o 261.

Af herr **S. Söderberg** i Hobborn, *i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående lönereglering för landsstaterna i länen.*

I Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 71 till innevarande års Riksdag föreslås ny lönestat för landsstaternas tjänsteinnehafvare, äfvensom indragning af vissa befattningar, såsom landtränsmästarna och några kronofogde- och länsmansbefattningar, samt en del åtföljande föreskrifter angående vederbörandes tjänsteåligganden m. m. Många förbättringar och förenklingar, som vidtagits för underlättande af allmänhetens beröring med vissa myndigheter, torde hälsas med tillfredsställelse. Dock tror jag, att tillfredsställelsen blifvit mera allmän, om Kungl. Maj:t tagit steget fullt ut och uppfört alla kronofogdetjänster på afskrifning.

I anslutning till löneregleringskommitténs betänkande af den 27 februari 1906 har Kungl. Maj:t ansett sig icke kunna föreslå indragning af kronofogdetjänsterna. Enligt min mening stå dock alla de skäl kvar, som förut under många år gjort sig gällande i afseende på dessa tjänsters indragning. Upprepade gånger har ock denna fråga varit föremål för behandling af Riksdagen, sista gången år 1902 i anledning af motion n:o 95, afgifven af herr C. T. Lind. Det tillfälliga utskott, som då i första hand hade att förbereda frågan, föreslog en skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i syfte att indraga kronofogdetjänsterna och deras befattningars öfverflyttning på andra tjänstemän. Till stöd för denna sin hemställan anförde utskottet i hufvudsak följande:

Såväl under gamla ståndsrepresentationens tid som efter representationsförändringen hafva vid riksdagen flere gånger väckts förslag i lik-

nande syfte, utan att dessa förslag likväl lyckats vinna Riksdagens bifall. Den af Kungl. Maj:t under år 1873 tillsatta kommittén för afgifvande af förslag till lönereglering för landsstaten hemställde dock i sitt år 1875 afgifna betänkande, att häradsskrifvarebefattningarne måtte indragas samt kronofogde- och länsmanstjänsterna sammanslås till en tjänstemannaklass, kronofogdarnes, hvilka tjänstemän skulle, med biträde af s. k. fogdefullmäktige, bestrida kronofogdarne och länsmännen förut åliggande göromål. Kommitténs förslag i detta afseende blef dock aldrig föremål för någon Kungl. Maj:ts framställning till Riksdagen. Senast vid 1888 års riksdag fördes åter frågan på tal af herr A. E. Pettersson i Hamra.

Statsutskottet, som förberedde frågan, hemställde med anledning af motionen, »att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida icke kronofogdebefattningarna må kunna indragas, och de åligganden, som nu ankomma på kronofogdarne, öfverflyttas på länsmännen eller andra landstats-tjänstemän, samt till Riksdagen inkomma med det förslag, en sådan utredning kan föranleda».

Vid frågans behandling i kamrarne bifölls utskottets utlåtande i Andra Kammaren, hvaremot Första Kammaren afslog detsamma, mot hvilket nio af kammarens ledamöter i utskottet reserverat sig. Såsom skäl för sitt tillstyrkande anförde statsutskottet hufvudsakligen följande:

att den tryckta ekonomiska ställning, hvari landet befunne sig, manade till iakttagande af sparsamhet på statshushållningens alla områden;

att kronofogdarne intoge en egendomlig mellanställning emellan länsstyrelserna å ena och länsmännen å andra sidan, hvaraf föranleddes för kronofogdarne en del tjänsteåligganden, bestående endast däruti att de till länsmännen i och för verkställighet öfversände de order, kronofogdarne själfva mottagit från länsstyrelserna, och å andra sidan till länsstyrelserna inberättade, hvad länsmännen uti sina till kronofogdarne insända rapporter meddelat, hvilken mellaninstans måhända varit af behovet påkallad, innan landets kommunikationsväsende nått sin nuvarande utveckling, liksom det förr ock kunde vara af vikt för allmänheten, att en ämbetsmyndighet funnes, högre ställd och mera upplyst än länsmännen, men närmare verkande och lättare att anlita än länsstyrelsen;

att, sedan järnvägsnätet mera utvecklats, en resa till residensstaden i en mängd fall ej vore mera kostsam och besvärlig än förr en resa

till kronofogden i orten, hvarjämte, hvad kommunikationen mellan de ifrågavarande myndigheterna anginge, intet skäl förefunnes, för att icke i alla förekommande fall länsstyrelserna skulle kunna direkt meddela sig med länsmännen och desse med länsstyrelserna;

att genom förändringen mångskrifveri undvekes och snabbhet i ärendenas gång befordrades;

att såväl kronofogdarne som länsmännen i allmänhet icke vore af sina tjänsteåligganden fullt sysselsatta, hvadan det vore antagligt, att länsmännen utan svårighet skulle kunna medhinna att, förutom sina förut innehafda tjänsteåligganden, utföra jämväl den del af kronofogdarnes, som på de respektive länsmansdistrikten kunde ankomma, hvadan frågan endast blefve, om länsmännen kunde anses fullt kompetente att öfvertaga de med kronofogdetjänsterna förenade göromålen;

att länsmännen numera besutte en icke ringa grad af praktisk duglighet och hade därjämte förvärfvat sig fackbildning i vida högre grad, än af dem författningsenligt fordrades, hvilket framginge däraf, att länsmännen redan nu verkställde en del af de förrättningar, som enligt kronofogdarnes instruktion borde utföras af dem, såsom förhållandet vore med utmättningsförrättningar och i ganska många fall jämväl med syneförrättningar, hvartill komme, att kronofogdarne sällan uppträdde som åklagare, hvilka kall nästan uteslutande sköttes af länsmännen;

att kronofogdarne väl själfva besörjde och redovisade kronouppbörden, men att länsmännen i regeln verkställde de mången gång vida besvärligare restindrifningarne;

att länsmännen ägde färdighet att hålla uppbördsstämmorna, och att, då de naturligtvis skulle förpliktas att ställa uppbördsborgen, någon befogad anmärkning beträffande kronans säkerhet för uppbördsmedlen icke kunde framställas; samt

att den omständigheten, att de exekutiva fastighetsauktionerna icke lämpligen kunde anförtros åt länsmännen, hvilka därför icke ägde tillräcklig lagkunskap, dock icke i och för sig borde utgöra något hinder för indragning af kronofogdetjänsterna, helst denna svårighet torde genom lagförändring kunna undvikas.

De skäl, som statsutskottet sålunda anfört, synas mig jämväl nu äga befogenhet.

Andra Kammaren biföll utskottets hemställan, hvaremot Första Kammaren afslog densamma under erinran, att Kungl. Maj:t vid året förut påbörjad utredning i anledning af landstaternas omorganisation icke torde underlåta ägna hithörande frågor tillbörlig uppmärksamhet.

Då nu förslag till ny lönestat för landsstatens tjänstemän föreligger, har jag med anledning däraf åter velat draga frågan om kronofogdetjänsternas indragning under Riksdagens ompröfning. Till ytterligare stöd för min uppfattning vill jag här framlägga ett förslag till omorganisation af fögderiernas förvaltning, utarbetadt af landskamreraren i Halmstad grefve H. M. Spens, som synes mig vara i många afseenden praktiskt utförbart och billigare än något annat förslag. Med uteslutande af vissa moment har det följande lydelse:

»Gång efter annan har från det allmännas sida uttalats önskvärheten af att vinna större enkelhet och därmed följande större snabbhet uti behandlingen af de göromål, som åligga fögderitjänstemännen.

Huru betydelsefullt sådant är, inses lätt, om man besinnar, att det är desse tjänstemän, som stå i närmaste beröring med landets befolkning och således äro så att säga förmedlare mellan allmänheten och de centrala ämbetsförvaltningarna.

Man må därför ej underskatta det mer och mer framträdande krafvet på en genomgripande omgestaltning af fögderiernas förvaltning.

De mest framträdande missförhållandena i den nuvarande ordningen hafva kommitterade ock beaktat. Så säges i kommitténs betänkande, att kronofogdarnes och länsmännens göromål äro till stor del gemensamma, och att erfarenheten visat, att dessa göromåls besörjande i allt större omfattning lagts på länsmännen, medan kronofogdarnes uppgift så småningom blifvit att blott kontrollera länsmännens göromål.

Tages därjämte hänsyn till ej allenast inom Riksdagen, utan ock af flere länsstyrelser fällda yttranden af innebörd, att hvarken kronofogdar eller länsmän, åtminstone inom distrikt af vanlig omfattning, kunde för närvarande anses vara af sina befattningar fullt sysselsatta, vunnas ytterligare stöd för den meningen, att de kronofogde och länsmän nu åliggande göromål kunde besörjas af en och samme tjänsteman, hvartill då länsmannen bäst skulle lämpa sig.

Emot en indragning af kronofogdetjänsterna reste sig dock, enligt kommitterades åsikt, flera hinder, af hvilka de viktigaste vore: 1:o) taxerings- och uppbördsgöromål, som nu upptoge kronofogdarne under en icke ringa del af året, skulle, om de lades å länsmännen, hindra desse att utföra andra dem åliggande göromål, särskildt polisgöromål, som i många fall ej tålde uppskof eller afbrott; 2:o) kompetensvillkoren för att befordras till länsman vore nu för ringa, hvarför länsmännen säkerligen icke vore vuxna de uppgifter, som skulle dem påläggas särskildt såsom åklagare och hvad anginge exekutionsväsendet. En följd häraf måste blifva, att kompetensfordringarne för länsmän höjdes där-

hän, att för befordran till sådan tjänst kräfdes att hafva aflagt åtminstone den mindre af föreskrifna juridiska ämbetsexamina, hvilket åter tvifvelsutan komme att betinga en så väsentlig höjning af länsmännens löneförmåner, att å kronofogdetjänsternas indragning skulle i stället för besparing följa en ökning af statens utgifter; och 3:o) att öfverflyttande på länsmännen af kronofogdarnes befattning med uppbördsväsendet skulle medföra den olägenhet, att uppbördsmännens antal blefve mångdubbelt, hvilket skulle väsentligt försvåra den nödiga kontrollen.

Det kan icke förnekas, att de betänkligheter, som kommitterade sålunda angifvit emot kronofogdetjänsternas indragning, äro värda beaktande.

Undertecknad har härmed velat söka lämna ett förslag till frågans lösning, så att ofvan angifna olägenheter, som skulle åtfölja en indragning af kronofogdetjänsterna, undvekes på samma gång som de oberostridliga fördelarne därmed vunnas.

Enligt undertecknads åsikt kan och bör en omorganisation af fögderiförvaltningen gå i riktningen af kronofogdetjänsternas indragning och fögderigöromålens uppdelning mellan häradsskrifvare och länsmän, därvid såsom kompetensvillkor för befordran till dessa tjänster bör bestämmas den lägre af de juridiska ämbetsexamina (kansliexamen).

En undersökning af möjligheten att genomföra en sådan omorganisation torde i hvarje fall hafva sitt intresse; och vill undertecknad därför företaga en sådan, ehuru densamma gifvetvis på grund af bristande utredning uti åtskilliga förhållanden icke kan blifva fullt nöjaktig, men möjligen tjäna till ett uppslag för frågans lösning.

Kronofogdarnes hufvudsakliga åligganden kunna sammanfattas under följande hufvudrubriker:

exekutionsväsendet, polis- och åklagareväsendet, taxerings- och uppbördsväsendet, åligganden såsom kronans ombudsman, tillsyn å allmänt besvärsgörande och den allmänna hushållningen samt handräckningsgöromål.

Hvad först exekutionsväsendet angår, är känt, hurusom länsmännen, som till verkställighet befordra laga kraft ägande beslut i brottmål, äfven på anmodan af kronofogdarne i stor utsträckning taga befattning med verkställigheten af domar och utslag i civila mål, samt att kronofogdar i allmänhet blott föra dagböckerna i utsökningsmål. Gifvet är, att jämväl länsmannen måste föra anteckning öfver de åt honom af kronofogden anförtrödda utsökningsmål; någon egentlig ökning uti länsmannens göromål torde således öfverflyttande af exekutionsväsendet i dess helhet på länsmannen i regel icke medföra, liksom ej heller betänklighet i afseende å länsmannens kompetens vid en sådan öfver-

flyttning torde förefinnas, då länsmännen skulle vara juridiskt bildade personer; allenast skulle en sådan betänklighet kunna framställa sig under öfvergångsperioden, d. v. s. innan länsmanstjänsterna hunne beklädas med juridiskt bildade personer, men torde faran att redan nu anförtro länsmännen exekutionsväsendet vara ringa, då de faktiskt redan i stor utsträckning hafva därtill hörande göromål sig anförtrodda. Under öfvergångstiden kunde ju för öfrigt länsmännen i tvifvelaktiga fall hafva att för upplysnings erhållande vända sig till exempelvis länsnotarien i vederbörande länsstyrelse; och borde länsstyrelserna under öfvergångsperioden själfva ombesörja utmätt fastighets försäljning och köpeskillningens fördelning, hvilket nog icke skulle medföra alltför stora svårigheter.

I förbigående torde här böra nämnas, att för länsstyrelserna, som visserligen få flere dagböcker i utskningsmål att genomse, själfva arbetet därmed dock ej blefve större, då innehållet i dagböckerna i allt blefve lika med hvad det skulle varit, om dagböckerna varit färre och fördelade på fögderier i st. f. på länsmansdistrikt.

Kronofogdens åligganden i polis- och åklagarehänseende kunna sägas i praktiken vara af så godt som ingen betydighet; endast i undantagsfall har kronofogden själf ombesörjt ordningens upprätthållande eller fungerat såsom åklagare. Länsmannens öfvertagande till fullo af detta bestyr har så att säga redan skett; och kommer den nu allmänt uppställda fordran på större kompetens hos åklagare, hvilken fordran framträder så mycket starkare i princip, sedan häktad person får hafva tillgång till försvarsadvokat, att till fullo tillgodoses, när för att blifva länsman uppställas kraf på juridisk examen.

Likaledes torde kronofogdens åligganden såsom kronans ombudsman samt att öfva tillsyn öfver allmänna besvärs utgörande och å den allmänna hushållningen äfvensom hans befattning med handräckningsärenden kunna utan vidare öfverlätas åt länsmännen, som väl merendels redan ombesörja desamma, åtminstone hvad handräckningsärendena angår, hvar inom sitt distrikt. Den här af föranledda ökningen i göromål torde äfven blifva så ringa, att afseende därå ej behöfver fästas.

Största svårigheten möter i fråga om taxerings- och uppbördsväsendets ordnande och därmed sammanhängande redovisningsfrågor, enär kronofogden lagt mera direkt hand vid därtill hörande ärenden.

Emellertid torde ett sådant ordnande låta sig göra.

Här må erinras, att kommitterade föreslagit, hvad ock länge af myndigheter och äfven enskilde påyrkats, nämligen borttagandet af skyldighet för landsstatens tjänstemän att ställa uppbördsborgen.

Uppbördsväsendets öfverflyttande från kronofogdarne till länsmännen läser således från berörda synpunkt icke möta hinder; men bör kungl. kungörelsen angående inventering hos vissa ämbets- och tjänstemän den 10 juli 1899 för kontrollens skull bibehållas och gälla länsmännen i st. f. kronofogdarne, sedan de förra öfvertagit befattningen med utsöknings- och uppbördsärenden.

Kronofogdens befattning med uppbörden och dess redovisning förskrifver sig från Gustaf Wasas tid och har under i viss mån visserligen växlande, men dock till sina grunddrag ganska lika former fortfarit allt hittills; man må därför ej undra öfver, att dessa former i mångt och mycket ej passa för våra förhållanden. Uppbörden tillgår fortfarande så, att hela fögderiförvaltningen, således kronofogde, härads-skrifvare och länsmän (de sistnämnda hvar för sitt distrikt) månadtals resa omkring i orterna och uppbära den tribut, befolkningen har att erlägga. Huru tidsödande och olämpligt för arbetskraftens användande ett dylikt förfaringssätt är, ligger i öppen dag. Tid och arbetskraft tagas därvid i anspråk ej allenast för statens tjänstemän, utan äfven för befolkningen, som stämts att möta fögderiförvaltningen å vissa föreskrifna platser för tributens erläggande, vid äfventyr att eljest upptagas å restlängd.

Så mycket mera föråldradt och olämpligt måste detta förfarande betraktas, om man besinnar, att numera kan finnas utväg för allmänheten att utan tidsuppoftning eller förödande af arbetskraft inbetala sina utskylder, nämligen genom användande af den allmänna posten.

För öfrigt är kommunikationsväsendet så utveckladt, att, äfven om någon skulle önska att personligen erlägga sin skatt, detta lätt ginge för sig genom att infinna sig å uppbördsmannens kontor.

Blefve uppbörden på nämnda sätt ordnad, kunde länsmännen hvar i sitt distrikt utan svårighet fungera såsom uppbördsmän. Debiteringen skulle fortfarande verkställas af häradsskrifvaren, med den skillnad allenast, att han finge upprätta en uppbördsbok för hvarje länsmansdistrikt, något, som ingalunda komme att försvåra häradsskrifvarens debiteringsarbete, snarare tvärtom.

Influtna medel, i den mån de ej skulle till vederbörande utbetalas, skulle af uppbörds mannen genast efter uppbördsterminens slut i behörig ordning levereras till vederbörande myndighet samt sedermera i slutet af hvarje månad i mån af resternas inflytande.

Medelsredovisningen kunde lämpligen försiggå på det sätt, att efter uppbördstidens slut och sedan resterna inom länsmansdistriktet i behörig ordning utkräfts, hvilket borde ske inom viss kort tid från

uppbördsterminens slut, samt handräckningslängder upprättats och behöfliga afskrifningar begärts, länsnämnden, som hade att i vederbörlig ordning ombesörja resternas indrifning genom direkt skriftväxling med vederbörande, öfversände redovisningshandlingarna, exempelvis före den 15 december, till häradsskrifvaren, som kontrollerade uppbörden och sammanförde berörda handlingar till *en* räkenskap för fögderiet.

I nu antydda ordning kunde alla redovisningar till Konungens befallningshafvande i afseende såväl å utskylder som å böter äga rum, hvarigenom vunnes nödig kontroll och enhet i redovisningen.

Genom uppbördsterminernas förläggande till hösten komme den nuvarande summariska redogörelsen gifvetvis att försvinna, hvaremot balansredogörelsen lämpligen kunde förläggas till våren.

Specialräkning och bötesredogörelse torde kunna å samma tider, som nu äro föreskrifna, aflämnas till Konungens befallningshafvande.

För kommunala m. fl. dylika allmänna medel skulle äfven länsnämnden lämna sig synnerligen väl att vara uppbördsmän; och kunde för dessa medel redovisas i nu vanlig ordning direkt af länsnämnden, hvar och en för sitt distrikt.

Slutligen finnes ett hittills ej omnämndt åliggande för kronofogden, nämligen att aflämna prisuppgifter för markegångssättningen — ett bestyr, som dock synes utan olägenhet kunna öfverlåtas åt häradsskrifvaren.

På sätt ofvan i korthet angifvits, torde en uppdelning af kronofogdens göromål emellan häradsskrifvare och länsmän lämpligen kunna ske.

Det återstår nu att se, om det allmännas rätt och bästa genom ett dylikt förfarande äfventyras, och hvilka förmåner å andra sidan däraf kunna följa.

I första hand har man då att beakta synpunkten af den kontroll, som kan och bör i afseende å uppbörden förefinnas.

Enligt nu gällande ordning kontrolleras uppbörden vid uppbördsstämmorna å landet af häradsskrifvaren, som annoterar influtna medel, förser debetsedeln med bevis därom, utan hvilket bevis uppbördsmanens kvitto icke är emot kronan gällande, samt fortast möjligt meddelar rapport till Konungens befallningshafvande om den hvarje uppbördsdag influtna uppbördssumman (se § 13 i uppbördsreglementet den 10 maj 1905).

Därest uppbörden förlägges till länsmannens kontor och får insändas med allmänna posten, kan naturligtvis berörda kontroll ej äga rum.

Men är denna nödvändig? Restskyldige, hvilka pläga vara ganska många i ett fögderi, få ej sin debetsedel kvitterad på ofvannämnda sätt; och influtna rester, som gå till betydande belopp, blifva ej på ofvannämnda sätt kontrollerade.

Genom att uppbördsdistrikten blefve till antalet mångdubbelt flera och till omfattningen mycket mindre synas förutnämnda kontrollåtgärder vara onödiga.

Den, som afsänder utskyldsbeloppet med anlitande af postverket, hvilket bör afgiftsfritt tillhandahålla anvisningsblanketter med angifvande af de på debetsedeln i allmänhet förekommande skatterubriker att af afsändaren ifyllas, bör mycket väl kunna låta sig nöja med vederbörande posttjänstemans å debetsedeln efter tryckt formulär tecknade kvitto, som äfven lämpligen kan innefatta erkännande, att beloppen å anvisningen rubricerats på sätt debetsedeln angifver.

Ifrågasättas torde kanske ock, att, då postverket är en statens inrättning, postverket skulle vara skyldigt att till vederbörande uppbörds- män befordra den ifyllda anvisningsblanketten och inbetalta beloppet utan någon ersättning från allmänhetens sida eller åtminstone mot en ringa afgift, beräknad blott för bestridande af godtgörelse för den ökade arbetskraft, hvaraf postverket möjligen kan blifva i behof under den hvarje höst på för hela riket bestämd tid återkommande uppbörds- perioden.

Den person åter, som själf eller genom ombud infinner sig å läns- manskontoret, erhåller uppbördsmannens egenhändiga kvitto, hvilket likasom postverkets nyss angifna borde vara mot kronan gällande.

Från statens synpunkt torde effektiv kontroll kunna erhållas dels genom här ofvan omnämnda inventeringar, dels genom den kontroll, som häradsskrifvaren bör vid räkenskapernas sammanförande öfva och som äfven sker vid räkenskapernas granskning hos Konungens befallningshafvande, dels slutligen genom skyldighet för uppbördsmannen att å tid af året, som af Konungens befallningshafvande bestämmes, begagna sig af viss kort semester, hvarom vidare här nedan.

Mot förslaget om kronofogdetjänsternas indragning kommer måhända att erinras, att häradsskrifvare och länsmän genom den ifråga- ställda uppdelningen af kronofogdens göromål erhålla för stor arbets- börda.

Den ökning i göromål, som skulle drabba häradsskrifvaren och som består hufvudsakligen uti räkenskapernas sammanfattande för fög- deriet eller häradsskrifvarens distrikt, torde kunna utjämnas genom det

ej obetydliga öfverskott af arbetskraft och tid, som blefve en följd af befrielse från att närvara vid uppbördsstämmor.

Vidare må påpekas, att, då mantalsskrifningarne skola förläggas till början af året, hinder ej torde möta för häradsskrifvaren, som under december och början af januari månader eljest blefve hufvudsakligen sysselsatt med uppgörande af inskrifningslistor, att upprätta hufvudräkningen för fögderiet eller specialräkningen, som bör afslutas den sista december och vara färdig att till Konungens befallningshafvande ingifvas senast den 15 januari.

Beträffande länsmännens nuvarande arbetsbörd hafva kommitterade för öfrigt, på sätt redan nämnts, framhållit såsom särskildt förtjänade af uppmärksamhet gjorda uttalanden därom, att länsmännen för närvarande, åtminstone i distrikt af vanlig omfattning, icke vore af sina tjänster fullt sysselsatta. Lägges härtill kommitténs välbetänkta förslag, att länsmännen skulle befrias från att vara närvarande vid mantalsskrifningsförrättningarne, torde farhågan att länsmännen genom öfvertagande af uppbördsväsendet — den egentliga ökningen af deras göromål, ifall uppdelningen af kronofogdarnes åligganden ägde rum på sätt ofvan föreslagits — skulle blifva alltför betungade af arbete kunna stämplas såsom obefogad.

Äfven om länsmännen således icke erhålla för mycket arbete genom uppbördsväsendets öfvertagande, torde komma att anmärkas, att länsmännen af sina uppbördsgöromål skulle hindras att behörigen utöfva polis- och åklagareverksamhet. Uppbördsärendena, menar man, skulle alltför mycket binda länsmännen vid deras kontor åtminstone de tider, då uppbörden skulle betalas, och därigenom omöjliggöra för honom att i fall af behof kraftigt ingripa för ordningens bevarande och upprätthållande.

Häremot invändes, att säkerligen de flesta inbetalningar af utskylder komme att ske genom allmänna posten och således blefve en expeditionssak, som ingalunda komme att hindra länsmännens polis- eller åklagareverksamhet. De inbetalningar, som skedde vid personliga besök å länsmannens kontor, komme åter att i praktiken gå lika lätt för sig som uträttandet för närvarande af andra ärenden å länsmanskontoren, hvarom några klagomål ej försports.

Hvad särskildt polisväsendet angår, kommer frågan om dettas ordnande helt säkert att lösas oberoende af länsmansinstitutionen. Redan nu kunna länsmännen särskildt i stora distrikt omöjligen på alla ställen därinom nöjaktigt öfvervaka ordningen. Måhända kommer att inrättas länsvis, där så behöfves, ridande polis, hvarförutom å ställen, där stor

folkmängd finnes sammanträngd, särskilda polismän torde komma att anställas för ordningens upprätthållande. Erfarenheten finge ange, där särskilda polismän behöfdes eller där nuvarande fjärdingsmansinstitutionen vore tillfyllestgörande för att biträda länsmännen vid deras polisverksamhet. En sådan utveckling af polisväsendet synes mest antaglig och äfven naturlig. Huru än frågan om polisväsendets ordnande kommer att gestalta sig, torde dock länsmännen ej komma att direkt befatta sig med de enkla polisgöromålen, utan deras polisverksamhet snarare inskränkas till öfvet af tillsyn öfver polismännens åtgöranden.

Åklagareverksamheten torde däremot länsmännen i full utsträckning böra bibehålla; men kan ej med fog sägas, att denna verksamhet bör blifva lidande genom länsmännens öfvertagande af uppbördsärendena, ordnade på sätt ofvan föreslagits.

Slutligen kommer måhända att göras den erinran, att de föreslagna kompetensvillkoren för häradsskrifvare och länsmän vore för höga och skulle försvåra besättandet af dessa platser. Så torde dock ej blifva förhållandet, då gifvetvis aflöningens storlek måste sättas i öfverensstämmelse med kompetensvillkoren och den däraf betingade samhällsställning. Med den utveckling, folkbildningen i allmänhet tagit, är också nödvändigt, att de statsorgan, som stå i mera omedelbar beröring med befolkningen, hafva det mått af kunskaper, att de äro fullt jämnställda med och äfven stå öfver den allmänna kunskapsnivån, på det att de må vara egnade till befolkningens rådgifvare och ledare, men icke kunna af denna missaktas.

Äfven ett påstående, att i nationalekonomiskt intresse det kan medföra våda att fordra större mått af kunskaper hos statstjänare än oundgängligen är nödigt, torde icke förtjäna afseende i fråga om häradsskrifvare och länsmän, om man besinnar å ena sidan, att fordringen på kansliexamen icke torde medföra alltför stor tids- och penninguppföring, då denna examen är afsedd att kunna afläggas på två år efter studentexamen, och å andra sidan, att länsmännen skulle hafva så betydelsefulla åligganden som att vara åklagare och utmättningsmän, samt att häradsskrifvarne skulle erhålla en i många afseenden kontrollerande verksamhet öfver länsmännen.

Af den föreslagna indragningen af kronofogdetjänsterna med hvad därmed står i samband vunnas däremot stora fördelar uti såväl rent praktiska afseenden som hvad angår statens årliga utgifter för fögderiförvaltningens bestridande.

Snabbhet i expeditioner och redovisning af handräckningsärenden underlättades till stor fromma för det allmänna. Likaledes kunde in-drifning och redovisning af allmänna medel ske betydligt fortare än nu utan att reda och säkerhet däraf lede.

Åt allmänheten bevarades arbetskraft och tid, något, som i våra dagar är af stor betydelse.

Länge har klagats öfver åklagarmaktens jämförelsevis underlägsna ställning; denna fråga erhöles, såsom ofvan antydts, om de föreslagna ändringarne uti fögderiförvaltningen blefve en verklighet, en tidsenlig och fullt nöjaktig lösning, i det att länsmännen blefve juridiskt bildade personer.

Ändtligen torde en annan ej oviktig angelägenhet vinna på den föreslagna omorganisationen. Röster hafva nämligen esomoftast — kanske ej utan fog — höjts mot den byråkratism, som förspörjes inom ämbetsförvaltningen i allmänhet.

Denna byråkratism torde hafva sin hufvudsakliga orsak i det förhållande, att ämbetsmännen varit i en alltför liten beröring med själfva befolkningen och därigenom förblifvit oförstående gent emot dess kraf.

Genom att häradsskrifvare och länsmän, hvilka stå i mera omedelbar beröring med befolkningen, blifva juridiskt bildade personer, kommer vägen att öppnas för dessa, där de eljest äro dugande personer, att ernå snart sagdt hvilken tjänst som helst på den administrativa ämbetsförvaltningens område, hvarigenom åter vunnos ofvanberörda fördel af större förtrogenhet inom tjänstemannaklassen i allmänhet med hvad landets befolkning i själfva verket önskar och kräfver.

Häradsskrifvare- och länsmanstjänsterna borde ingalunda blifva hvad man kallar sluttjänster, utan borde därifrån befordran kunna ske till högre befattningar såväl inom landsstaten som inom den centrala ämbetsförvaltningen. Med utgångspunkt därifrån hafva äfven aflöningsförmånerna för häradsskrifvare och länsmän föreslagits, hvaröfver vidare nedan skall lämnas redogörelse.

Här må ock erinras, att den för länsmännen ändrade ställning, som blefve en följd af förslaget, äfven borde medföra, att länsmännen lämpligen komme att såväl till- och frånträda sina tjänster i den ordning, som vore stadgad beträffande länsnotarie- och länsbokhållare-tjänster, hvarigenom ock ett af länsmännen själfve länge uttaladt önskemål vunnos.

Innan frågan om fögderiförvaltningens omorganisation lämnas, torde äfven böra vidröras spörsmålet, huru öfvergången till den ifrågasatta nya ordningen lämpligen skulle kunna förmedlas.

Med den så många olika förhållanden berörande verksamhet, som den åldriga kronofogdeinstitutionen haft, faller det af sig själf, att dess borttagande skall särskildt under öfvergångsperioden möta svårigheter. Enligt förslaget måste också institutionens upphörande vara förbundet — något, som ju ställer sig helt naturligt för den, som vill närmare tänka sig in i saken — med en del förändringar i tillvägagångssättet hvad beträffar taxerings- och uppbördsväsendet. Komme emellertid föreskrifter uti antydda hänseenden till stånd, torde äfven öfvergångsformen vara lätt gifven, ity att därefter i mån af fogdarnes afgång det nya systemet kunde tillämpas i hvarit fögderi för sig utan störande inverkan på förvaltningens gång i öfrigt.

Vidkommande de aflöningsförmåner, som lämpligen borde tillkomma fögderitjänstemännen efter kronofogdetjänsternas indragning, torde dessa kunna föreslås så, att för häradsskrifvare i anledning af deras ökade göromål med uppbörds- och redovisningsväsendet aflöningen å stat bestämdes till 2,200 kronor i lön, 300 kronor i expenser och 700 kronor i tjänstgöringspenningar med tillägg af 75 kronor för hvarje börjad 5,000-tal af folkmängden i tjänstedistriktet, dock så, att tillägget icke i något fall finge understiga 450 kronor, till hvilka förmåner skulle komma två ålderstillägg till lönen, det ena med 400 kronor efter 5 år, och det andra likaledes med 400 kronor efter ytterligare 5 år, samt att aflöningen till länsmännen med hänsyn till å ena sidan deras ändrade samhällsställning, men å andra sidan att dessa tjänster ej vore sluttjänster för andra än sådana, som icke vore förtjänta af befordran, bestämdes så, att, med upphörande af nu utgående boställsförmåner, där de kvarstå, länsman i aflöning å stat tillerkändes 1,600 kronor i lön, 1,100 kronor i tjänstgöringspenningar äfvensom expensmedel å 300 kronor, till hvilka aflöningsförmåner kunde komma två ålderstillägg till lönen, det ena å 300 kronor efter 5 år och det andra likaledes å 300 kronor efter ytterligare fem år.

Härvid torde ock böra erinras, att till länsmannens aflöningsförmåner komma äfven sådana sportelinkomster för distriktet, som förut tillkommit kronofogdarne, bestående i provisioner med mera, med hänsyn hvar till länsmannens totala löneinkomst, ålderstilläggen inberäknade, kunde beräknas till omkring 4,000 kronor.

Med hänsyn därtill att uppbördsstämorna skulle försvinna och uppbördsmanen ej ovillkorligen tagas i anspråk vid taxeringsförrättningarne, samt då i hvarje fall ersättning utgår för resa i polisärenden, synes det vara obehöfligt att, såsom kommitterade föreslagit, för de mera vidsträckta länsmansdistrikten föreslå särskilda högre expensmedel. Vid fixerandet af länsmännens aflöningsförmåner har tagits hänsyn där-

till, att, sedan för befordran till länsman komme att uppställas såsom villkor juridisk examen, det i praktiken komme att ställa sig så, att landskanslister och landskontorister, som väl oftast komme att äga juridisk bildning, äfven komme att söka sig ut till länsmanstjänster, därifrån ju vägen kunde stå öppen till vidare befordran särskildt till härads-skrifvare, länsnotarie, länsbokhållare o. s. v.

Ehuru visserligen fögderitjänstemännen synas vara i mindre behof af semester, då de ej äro bundna vissa bestämda tider vid tjänsterummet, torde dock länsmännen, om de blifva uppbördsmän, böra för kontrollens skull få åtnjuta semester en half månad om året å tid, Konungens befallningshafvande bestämmer, samt häradsskrifvarne, som ju hafva mest stillasittande göromål, sådan ledighet jämväl under en half månad, under hvilka korta tider det torde möta mindre svårighet för Konungens befallningshafvande att kunna anskaffa lämpliga vikarier; börande dock såväl häradsskrifvare som länsman vara skyldig att under semestertiden till vikarie afstå expensmedel, hvilka medel ju äro afsedda för med tjänsten förenade utgifters bestridande och således af annan natur än lön och tjänstgöringspenningar.

För att erhålla en uppfattning om, huru ofvan angifna förslag i ekomiskt hänseende må ställa sig, torde jämförelse lämpligen kunna äga rum med motsvarande tjänstemäns aflöningsförmåner, sådana de föreslagits af meranämnda kommitté, därvid tjänstemännens antal äfven beräknas efter samma förslag.

Kommitténs förslag.

104 stycken kronofogdar	kronor	469,400: —
hvertill komme i ålderstillägg minst omkring	»	40,000: —
104 stycken häradsskrifvare (förutom tillägget å tjänstgöringspenningar enligt folkmängden samt ålderstillägg, som beräknats lika i under-teknads förslag och således icke inverkar vid jämförelsen)	»	280,800: —
443 stycken länsmän	»	976,600: —
Summa kronor		1,766,800: —

Grefve Spens' förslag.

104 st. häradsskrifvare:		
lön	kronor	228,800: —
tjänstgöringspenningar	»	72,800: —
expensmedel	»	31,200: —
		332,800: —
Transport		332,800: —

	Transport	332,800: —	
443 st. länsmän:			
lön	kronor	708,800: —	
tjänstgöringspenningar	»	487,300: —	
expensmedel	»	132,900: —	1,329,000: —
hvertill komma semesterarfvoden dels till vikarier under			
$\frac{1}{2}$ månad för 104 st. häradsskrifvare (de totala tjänst-			
göringspenningarne beräknade till 1,200 kr.)		5,200: —	
dels till vikarier under $\frac{1}{2}$ månad för 443 st. länsmän		20,302: 69	
	Summa kronor	1,687,302: 69	

Enligt grefve Spens' förslag skulle således i jämförelse med kommitterades förslag vinnas i ekonomiskt hänseende en årlig besparing uti statsutgifterna med omkring 80,000 kronor.

Såsom af nu anförda framgår, skulle i fögderiernas förvaltning, genom antagande af detta förslag, vinnas afsevärda fördelar ej mindre för allmänheten, genom en mera direkt förbindelse med centralt ämbetsverk, än äfven för staten i ekonomiskt afseende, särskildt jämfördt med Kungl. Maj:ts proposition, uti hvilken åtskilliga landsstatstjänstemäns löner betydligt höjts utöfver kommitténs förslag.

Med anledning af hvad jag här ofvan anført, hemställer jag vördsamt,

att Riksdagen vid frågan om omorganisation af fögderiernas förvaltning måtte taga under allvarlig ompröfning, huruvida icke kronofogdetjänsterna jämväl torde kunna indragas och deras nuvarande tjänstebefattning lämpligen uppdelas på länsmännen och vissa andra landstatstjänstemän, och i sammanhang därmed för sin del besluta om huru öfvergången bör ske.

Stockholm den 16 mars 1908.

Sam. Söderberg
i Hobbörn.